

פרשת רֵאָה

צִדְדֵי תַעֲשֶׂה לַתּוֹרָה – רְאָה

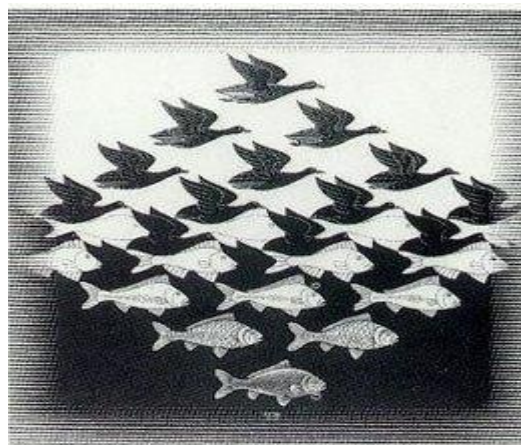
רְאָה אֲנֹכִי נִתֵּן לַפְּנִיכֶם הַיּוֹם בְּרִכָּה וּקְלָלָה – וּמָה עִם מַחֲרָ?

בשבת שעברה, 'וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן', עסקנו בחוש ה**שמיעה**. השבת "נעלה מדרגה" ונעסוק בחוש ה**רְאָה**. פרשתנו פותחת בפסוק "**רְאָה** אֲנֹכִי נִתֵּן לַפְּנִיכֶם הַיּוֹם בְּרִכָּה וּקְלָלָה". וממשיך משה ומבהיר, "אֶת הַבְּרָכָה, אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹת ה' אֶלְקֵיכֶם... וְהַקְּלָלָה, אִם לֹא תִשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹת ה' אֶלְקֵיכֶם". ומכיון שאין בתורה אפילו אות מיותרת, וכל מילה שבה, מכוונת מדודה ושקולה, יש מקום לשאול, מדוע נדרשת המילה **רְאָה**? הרי משה בא לספר על **בְּרִכָּה וּקְלָלָה** שהקב"ה נותן לפני בני ישראל, ולכאורה, מה יש כאן **לראות**? נסתפק בעוד מספר שאלות, מתוך רבות הקיימות, על הנוסח בו עושה משה רבינו שימוש: משה פותח בלשון יחיד - **רְאָה**, וללא כל סיבה גלויה לעין, עובר מייד ללשון רבים - **לַפְּנִיכֶם**? כאשר אנו ממשיכים לקרוא, אנו מגלים שמדובר בנתינה הנמשכת והולכת לאורך זמן, בהתאם לתנאים הנקובים. מדוע איפוא מגביל משה את העיתוי ל**הַיּוֹם** ומדבר על נתינה בלשון הווה "נִתֵּן", בעוד שהתנאים המוקדמים לנתינה נאמרים בלשון עתיד, "אֶת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ... וְהַקְּלָלָה אִם לֹא תִשְׁמְעוּ"? ומדוע הוא מפלה בין ההיענות המובילה לברכה, המובעת באמצעות המילה "**אֲשֶׁר** (תִּשְׁמְעוּ)", לעומת חלופת הסירוב המנוסחת באמצעות מילת התנאי "**אִם** (לֹא תִשְׁמְעוּ)"?

על דרך פנימיות וחסידות, יש לשם הפרשה משמעות גדולה, כי שם מלמד על מהות, וניתן לומר שמה מציג להם כאן במרום, את תורת ה**רְאָה** הנכונה של היהודי. כיצד אמור האדם לה**סתכל** (מלשון לתת דעתו **ושכל**) על החיים, על כל הקורה לו ועל כל הסובב אותו. ה**רְאָה** הפיזית האנושית מתאפשרת רק כאשר יש אור, המקרין על העצם אותו אנו רוצים לראות. מעניין לדעת, שמה שאנו רואים, זה לא בדיוק מה שהעין מעבירה אל המוח. בתהליך, מעורב גם עיבוד של הנתונים ע"י המוח. המוח הופך את התמונה (ההפוכה) המשתקפת באמצעות העין, מגדיל אותה, מְמַצֵּעַ ומאחד את שתי התמונות (של עין ימין ועין שמאל) לתמונה אחת, ועוד.

יש עוד פעולה חשובה שעל המוח לבצע, כדי להשלים את ה**רְאָה**. כדי להבהיר אותה, נעשה שימוש באחד מצוריו של

האמן ההולנדי המפורסם **אָשֶׁר**. צוריו של **אָשֶׁר** נועדו להמחיש את נקודות התורפה של ה**רְאָה** הביולוגית, ומבליטות "אשליות אופטיות" שונות. בציור המובא בצד ימין לדוגמא, ראו חלק מהצופים דגים לבנים שטים והאחרים ראו באותו הציור, ציפורים שחורות במעופן. כל תמונה בה אנו מתבוננים, בנויה על שני רכיבים הופכיים זה לזה, ששמותיהם בנויים מאותן אותיות, אך בסדר הפוך. בכל תמונה יש **רְקֵע**, החלק השולי והטפל, ויש **עֵקֶר**, ה**נושא** של התמונה. כאן בא לידי ביטוי תפקידו של המוח, להחליט ולבחור. בציורו של **אָשֶׁר**, אם נבחר בצבע השחור **כְּרֵע**, הרי על גביו, יבלטו הדגים הלבנים **כְּעֵקֶר** התמונה. לעומת זאת, אם ייבחר הצבע הלבן **כְּרֵע** ייתגלו הציפורים השחורות **כְּעֵקֶר**. באותה מידה, כאשר נסתכל על שירטוט תלת מימדי של קובייה, נוכל לראות הקודקוד שבמרכז השרטוט **כְּשִׁקוּע** או **כְּבוֹלֵט**. אם נִתְפַּסֵּנוּ לאחת משתי החלופות, עלינו השקיע מאמץ מוחי כדי לשנות זאת, ולראות היפוכם של דברים. כלומר שיש כאן מקום לבחירה מצידנו, האם לראות קמור או קעור, שקוע או בולט ועוד.

כמו במציאות הגשמית, כן הדבר ב**רְאָה** הרוחנית והנפשית (את המצב). הציור **רְאָה** מיותר לכאורה, שהרי כל עוד העין פקוחה, היא רואה כל מה שממולה. אך לאמתו של דבר ה**רְאָה**, **רְאָה**, היא לא רק עניין פיזיולוגי, אלא מעורבת בה גם ה**אֵרָה** יזומה שלנו, מצד מוחנו ונפשנו. ומעניין שהפועל **רָאָה** הוא מעין פועל חוזר של ה**אֵרָה**. כאשר אנו רוצים לראות חפץ המצוי במקום חשוך, עלינו לה**איר** עליו באמצעות פנס למשל, ואז באמצעות ה**אֵרָה** החוזר מהחפץ, אנו יכולים לראות אותו. כך בכל תמונה, אנו "**מאירים**" את ה**עֵקֶר**, ממקדים בו את מבטנו, וכל השאר מבחינתנו, הוא בגדר **רְקֵע**.

וכך אומר משה לעם ישראל, כאשר אתה עומד בפני מצב נתון, דע לך כי בו זמנית, יש בו שתי תמונות הפוכות, יש בו **בְּרִכָּה** ומצויה בו גם **קְלָלָה**, **בְּפוֹטְנִיָּה**. איזו מהן תבוא לידי ביטוי? זה כבר תלוי ב"**רְאָה**" שלך, בראייתך הפנימית את עצמך ואת הדברים שמולך, תלוי בבחירתך, והיא, ורק היא, תקבע מה תראה. לכן משה מצווה אותנו בלשון **רְאָה**, דהיינו ה**אֵרָה**, הכנס **אֵרָה** רוחני לתמונה, שעלולה ממבט ראשון, להיראות קודרת, אך אתה יכול להפוך את החשיכה השולית ל**אֵרָה**, ע"י התמקדות בנקודות ה**אֵרָה** שבה, ואז תימוג לה האפילה.

וממשיך ומסביר זאת משה, שהשכינה מדברת מתוך גרונו, **רְאָה**, כל מצב שאתה מגיע אליו, הוא בגדר "**אֲנֹכִי נִתֵּן לַפְּנִיכֶם**". "**אֲנֹכִי**", כלומר הקב"ה (**אֲנֹכִי** ה' אֶלְקֵיךְ), "**נִתֵּן לַפְּנִיכֶם**", הקב"ה הוא הגורם למצב, הוא המסובב את פני הדברים. ולפני מי מציג הקב"ה את המצב, להכרעה ולקבלת החלטות? לא להגיין הקר ואף לא לרגש החם, המתפרץ ועולה מאליו. יש מקום לשלב בהם גורם עיקרי נוסף, "**לַפְּנִיכֶם**" – לפנימיותכם, ל**רְאָה** הפנימית שלכם.

ובמה מתאפיינת **רְאִיָּה** זו וכיצד ניתן לאמץ אותה? ראשית, אל תראה במצב הקיים רק תוצאה של מה שעשית, בגדר "כְּחִי וְעַפְסִים יָדִי עֲשֵׂה לִי אֶת הַחֵלֶל הַזֶּה", או תוצאה ממעשיו של האחר, הרוצה לפגוע בך. קודם לכל "**רְאֵה אֲנֹכִי**", נסה **לְרְאוֹת** מבעד לדברים את הקב"ה, העומד מאחרי הדברים. וכבר קבעו חז"ל, שכל מה שעושה הקב"ה – לטובה הוא עושה. כלומר, שכוונתו השורשית של הקב"ה היא להיטיב לנבראיו. אך מכיוון שהקב"ה אינו רוצה לכפות טובה על האדם, וכדי שהאדם לא ייבוש ממתנת חנים, כעני הפושט יד, משתף אותו הקב"ה בתהליך. הקב"ה נותן לו את חופש הבחירה לגבי ההחלטה, וחשוב לא פחות, את הבחירה לגבי ראיית הדברים. האם להרכיב משקפיים בעלי עדשות כהות, הצובעות הכל בשחור, או אולי להשתמש במכשיר **רְאִיָּה** המגביר בלילה את אור הכוכבים, ומאפשר לו לראות, בכל מה שקורה לו, ניצוצות של טוב. החיפוש אחר הטוב, עוזרת לגילוי ולחיזוקו. הראייה השלילית, כמו הופכת את המצב לרע באמת. כלומר, קודם לכל, עליך לקבל את המצב כפי שהוא, בהבנה ובאמונה, שכמה שהוא נראה שחור, עדיין אתה יכול להפוך אותו לאור.

היבט נוסף ל**רְאִיָּה** הייחודית לכל אדם, ניתן להמשיל באמצעות פרי מתוק, טעים ומזין האמור להיטיב עם כל אדם בריא, אך כאשר מדובר באדם האלרגי לפרי זה למשל, תהפוך אכילת הפרי בעבורו, לקללה. למה? כי מצבו הפנימי, הרפואי, שונה מזה של האחרים, מה שטוב לאחרים מזיק לו, ואילו התרופה המצילה אותו, מזיקה לאחרים. לכן **רְאִיָּה** של כל אדם, אמורה להיות ייחודית, מבעד לעדשות הפרטיות להן זכה מהקב"ה. **רְאֵה** לשון יחיד, מבעד לנשמתך. וכמו שלא נכון להעביר משקפי ראייה מאדם לאדם, כך אל תדרוש מהאחר לראות את הדברים כפי שהם נראים לך. לכן הברכה ניתנת ל"**לְפָנֶיךָ**" בלשון רבים. משה מציע כאן ברכות רבות, כמספר בני ישראל, לכל אחד על פי מידתו כליו ופנימיותו.

מימד נוסף ל**רְאִיָּה** הוא הזמן. כל התבוננות (מלשון הבנה) בדברים, תלויה גם בגורם הזמן. התנהגות של ילד, הגורמת לצופים בו, להרעיף עליו שבחים, עלולה להביא לידי תגובות הפוכות, כאשר מדובר באדם מבוגר המתנהג באותה צורה בדיוק. לכן מדייק משה ואומר "**אֲנֹכִי נֹתֵן לְפָנֶיךָ הַיּוֹם**", היום דווקא. אל תשתמש במשקפיים של אתמול. הקב"ה "המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית", מצפה ממך, שמערכת ה**רְאִיָּה** שלך תשתנה, בהתאם למה שהיה לך ללמוד מאתמול, מזה שישנת על הדברים, מזה שהשתנית.

ומהי הברכה? "**אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹת ה' אֱלֹהֵיכֶם**". לכאורה, אם מדובר כאן בציות לפקודות, נכון היה לומר "**תִּשְׁמְעוּ**?" ומעניין שמדובר פה ב**שמיעה** אל המצוות ולא ב**הישמעות** אל הציוויים. על פי פנימיות, המילה **מִצְוָה** היא מלשון **צוּתָא**, כמו לומר לך שקיום המצוות הוא האמצעי המאפשר לנו התקרבות וחיבור אל האלוקות. כל מצוה הנעשית בכוונה וברצון, **אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ** מלשון **אֲשֶׁר**, משאירה את רישומה באדם המקיים אותה ומעוררת בו הדים. הדים אלה מכים גלים, בלב, ברגש, במחשבה, בקשב ובדיבור. ועל דרך משל, ניתן לעשות שימוש בנגנים של תזמורת, המכוונים לפני הקונצרט, את כלי הנגינה שלהם. הנגן פורט על הכלי, ושמיעת הצלילים היוצאים ממנו, מסייעת בידו לכוון את הכלי ולהפיק ממנו צלילים טובים יותר ומדויקים יותר. כך, אדם המקיים מצוה ופתוח לקבל את הצלילים הפנימיים החוזרים ממנה, זוכה להיזון חוזר, המאפשר לו לזכך ולעדן את עצמו ולהתכוון למדרגה גבוהה יותר. ויהי רצון שנזכה להיות קשובים יותר לעשייתנו ולתוצאותיה ויקיים בנו מאמר חז"ל "שכר מצוה – מצוה". כלומר, שעצם קיום המצוה, יהווה מבחינתנו אושר גדול עד כדי כך שלא נשאף לשכר נוסף חלף מעשינו, והיה קיום המצוה שכרנו.

וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרַתְךָ – הַכִּיצַד ?

בברכות קריאת-שמע שבתפילת שחרית, מבקשים אנו מהקב"ה "**וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרַתְךָ**...". ויש מקום לשאול על צורת הביטוי, שהפכה להיות שכיחה. לכאורה, מבקשים אנו מהקב"ה שישפר את ראייתנו, אך אם נכוון פנס, או אלומת אור אל מול עיניו של אדם, הרי לא יוכל אותו אדם להבחין במאומה, מלבד באור המסנוור (עד כדי עיוורון חלילה)? ועל דרך חסידות ניתן לומר, שאין אנו מבקשים כאן על עצמנו בלבד. מבקשים אנו שאם נזכה להארה רוחנית, כי אז, רוצים אנו להמשיך אותה הלאה, ולשמש צינור להעברתה אל כל הסובבים אותנו. ומהי הדרך בה אמור הדבר להיעשות? שתהיינה עינינו מאירות לאחרים, שהטוב שזכינו לו, ישתקף בעינינו, וכאילו ידבר אל הסובבים אותנו ויגרום גם להם לרצות ולזכות באותם אורות. זכותי לקבל ממורת הצדקת ימימה ז"ל, שאל לו לאדם לנסות ולתקן את הזולת ואת הסובב אותו. עליו **לְקַשׁוֹט** ולתקן את עצמו, ואם כך יעשה, יגלה בהתאם, כי הסביבה **מתקנת** והולכת, מאליה.

ד ב ר ח ס י ד ו ת

רְאֵה אֲנֹכִי נֹתֵן לְפָנֶיךָ הַיּוֹם בְּרָכָה וְקִלְלָה – זו מתנה זו ?

התורה מציגה בפנינו בפרשתנו את עקרון הבחירה, בין הברכה והקללה, בין הטוב והרע. הבעיה היא שגם **הקללה** מוצגת כנתינה, כאשר מהותו של השורש נ.ת.נ עניינה ברכה וחסד. הייתכן? ומעבר לזה, אם כל רצונו של הקב"ה הוא להיטיב לנבראים, כמו שאומרים חז"ל, מדוע ברא את הרע? ומסביר הרבי מליובאוויטש שכל קיומו של הרע הוא כדי לאפשר בחירה חופשית. לבחור ניתן רק כאשר יש שתי חלופות לפחות. מבין כל הנבראים, כולל המלאכים, האדם הוא היחיד שניתן לו כוח אמיתי של בחירה. אצל כל האחרים, אף אם נראים כבוחרים, הבחירה כבר "מתוכנתת" בתוכם. כל העניין של שכר ועונש, מבוסס על יסוד הבחירה, ובלעדיה אין להם מקום. לכן, מסביר הרבי, קיומו של הרע אינו לרעת האדם, כי אם להיפך. זו ברכה גדולה, כדי שיוכל לבחור בטוב ולקבל שכר מוצדק בהתאם. לכך רומז לנו הקב"ה במילים "**אֲנֹכִי נֹתֵן**", כדי שלא נפחד מהרע. ידיעה זו נותנת לנו את הכוח להתגבר עליו, בידענו שאין לרע מציאות מצד עצמו, וכל מטרתו אינה אלא כדי לאפשר לנו לבחור בטוב. יוצא איפוא, ש"**הקללה**" אף היא בגדר **ברכה**.

(מעובד מתוך "שולחן שבת" – משיחותיו של הרבי מליובאוויטש)

שבת שלום ומבורך

||| / ||| / |||

אם ברצונך לקבל את הגיליון, אנא פנה אל hhananme@gmail.com או לטלפון 052-569-9691